

Handläggare
Annica Mårtensson
Telefon: 08-50825201

Till
Socialnämnden
2023-09-26

Remiss av Motion om att införa en obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret inför anställning inom omsorgen och äldreomsorgen

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/546

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen avseende obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret inför anställning inom omsorgen och äldreomsorgen.

Sammanfattning

Anette Hellström, moderaterna, har i en motion till kommunfullmäktige yrkat att staden ska verka för att det med stöd av lag införs krav på obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret inför anställning inom omsorg och äldreomsorg. Motionären föreslår även att staden inför en policy att utdrag från belastningsregistret ska utgöra en bedömningsgrund vid anställning inom omsorg och äldreomsorg i likhet med de bedömningar som görs vid anställningar som rör arbete med barn vid anställning.

Belastningsregisterkontroll i arbetslivet - behovet av utökat författningsstöd SOU 2019:19, föreslår en ny lag som ska verka understödande och i samverkan med den gällande. Lagen föreslås omfatta personal inom vård och omsorg som utför insatser åt skyddslösa och utsatta personer till exempel äldre personer samt personer med funktionsnedsättning. Som grund till förslaget ser man att personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning ofta har ett större skyddsbehov utifrån parametrar som utsatthet och maktförhållanden, och att det är jämförbart med det skyddsvärde som omfattar barn.

Att motverka brott mot brukare är ett arbete som kräver många olika åtgärder och tydliga rutiner och där obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret kan vara en väg att gå. Det är dock viktigt att få alla aspekter utredda. Förvaltningens hållning är att man bör invänta nationella direktiv i denna fråga.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat en motion (KS 2023/546) om att införa en obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret inför anställning inom omsorgen och äldreomsorgen.

Motionen har även skickats på remiss till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Kommunal Stockholm samt Vårdföretagarna.

Ärendet

I motionen lyfts att staden i dagsläget begär att få ta del av utdrag från polismyndighetens belastningsregister när det gäller personer som erbjuds anställning, praktik eller uppdrag inom kommunens verksamheter som innefattar arbete med barn: skolverksamhet, verksamhet som utför stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och verksamhet avseende boenden som tar emot barn. Detta görs med stöd av lagen om belastningsregister, lag (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

Motionären vill att samma förfaringssätt ska kunna användas vid rekrytering av medarbetare till äldreomsorgen/omsorgen i egen regi eller via entreprenad. Motionären menar att förslagen kan öka tryggheten för de äldre och för anhöriga, samt stärka äldres situation. Äldre personer kan vara i behov av omfattande insatser och tar i vissa fall emot många olika omsorgsgivare i sitt hem varje dag. Många äldre känner sig otrygga och upplever inte att de har kontroll över vilka personer som kommer hem till dem för att ge stöd. Motionären menar också att äldre som har demens eller som bor ensamma är särskilt utsatta.

Enligt motionären finns det exempel på kommuner som infört en obligatorisk kontroll inom omsorgen. Motionären skriver att det även görs bakgrundskontroller i Stockholm ibland, när arbetsgivaren känner sig tveksam till en anställning.

Utifrån ovanstående föreslår motionären att kommunfullmäktige Stockholm ska besluta:

- Att Stockholm stad ska verka för att det med stöd av lag införs krav på obligatoriskt registerutdrag från belastningsregistret inför anställning inom omsorgen/äldreomsorgen på hemtjänst, servicehus samt på vård- och omsorgsboenden med flera.

- Att Stockholm stad inför en policy vid rekrytering av personal till äldreomsorgen/omsorgen att ett utdrag från belastningsregistret ska utgöra en bedömningsgrund i likhet med de bedömningar som görs vid anställningar som rör arbete med barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 20 september 2023 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 21 september.

Jämställdhetsanalys

Myndigheten för delaktighet (MFD) samlade sammanställning av undersökningar om våldsutsatthet och levnadsvillkor visar att det finns en tydlig koppling mellan funktionsnedsättning och utsatthet för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld både i barndomen och i vuxen ålder. Överlag är riskökningen mer markant för kvinnor med funktionsnedsättning jämfört med män med funktionsnedsättning.¹

Våld och övergrepp som personer med funktionsnedsättning utsätts för kan delas in i två huvudsakliga kategorier:

1. Övergrepp i stöd- eller vårdssituationer som är direkt relaterade till att en person har en funktionsnedsättning,
2. Typer av våld som alla riskerar att utsättas för, men som inte hade ägt rum om den utsatta inte hade haft en funktionsnedsättning. Personens utsatthet till följd av funktionsnedsättning ger våldet en särskild karaktär.

Gemensamt för är att förövaren utnyttjar den utsatta personens reducerade autonomi, förmåga och förutsättningar att göra motstånd.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har över tid uppmärksammat att personer i samhällsomsorgen, specifikt inom verksamheter enligt LSS, utsätts för missförhållanden i form av tvångs- och begränsningsåtgärder, men även för regelrätt våld, kränkningar och övergrepp.²

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen gör antagandet att motionären menar att förslaget rör både rekryteringar till äldreomsorgen och till verksamheter som ger stöd till personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen är enig med motionären om att personer som har vissa funktionsnedsättningar eller demens är extra utsatta. Många

¹ Våld mot personer med funktionsnedsättning – om utsatthet och förekomst av våld, s. 31, Myndigheten för delaktighet, 2023.

² Ibid, s. 9- 10

personer med funktionsnedsättning är i behov av stöd från personal för att klara sin vardag. De behöver stöd inom integritetsnära områden av livet såsom personlig hygien och ekonomi. Att kunna känna trygghet och tillit till personalen är avgörande för att en person ska trivas och må bra, trots ett stort behov av stöd från professionella omsorgspersoner. När en brukare blir utsatt av brott från omvårdnadspersonal är det en mycket stor kränkning som exempelvis kan medföra att tilliten till myndigheter och stödverksamheter blir svår att reparera.

Förvaltningen kan inte uttala sig om de juridiska aspekterna i möjligheten att kräva utdrag ur belastningsregistret när lagstöd inte finns.

I betänkandet från den utredning som SOU 2014:48 har utrett gällande om det finns behov av ett generellt förbud för arbetsgivare att be om utdrag från belastningsregistret, ser samma utredning att det i likhet med motionärens resonemang finns ett behov av ett utökat författningsstöd i syftet att ge lagligt stöd åt arbetsgivare inom omsorgen/äldreomsorgen att kontrollera om arbetssökande förekommer i belastningsregistret.

Belastningsregisterkontroll i arbetslivet - behovet av utökat författningsstöd SOU 2019:19, föreslår en ny lag som ska verka understödande och i samverkan med den gällande. Lagen föreslås omfatta personal inom vård och omsorg som utför insatser åt skyddslösa och utsatta personer till exempel äldre personer samt personer med funktionsnedsättning. Som grund till förslaget ser man att personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning ofta har ett större skyddsbehov utifrån parametrar som utsatthet och maktförhållanden, och att det är jämförbart med det skyddsvärde som omfattar barn.

Att motverka brott mot brukare är ett arbete som kräver många olika åtgärder och tydliga rutiner och där obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret kan vara en väg att gå. Det är dock viktigt att få alla aspekter utredda. Förvaltningens hållning är att man bör invänta nationella direktiv i denna fråga.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Motion om att införa en obligatorisk bakgrundskontroll via belastningsregistret inför anställning inom omsorgen och äldreomsorgen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-09-14
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-09-13